

Kathrine Lilleørs prædiken juledag

Taler

Kathrine Lilleør
Prædiken juledag

Dato

25. december 2018

Sted

Sankt Pauls Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst**

Lukasevangeliet kapitel 2, vers 1-14

Salmer

Velkommen igen, Guds engle små

”Se, jeg forkynder Jer en stor glæde, som skal være for hele folket”. Amen

”I den samme egn var der hyrder, som lå ude på marken og holdt nattevagt over deres hjord”. Helt almindeligt. På den kulsorte mark, i mørket, lå hyrderne. Som altid. ”Da stod Herrens engel for dem, og Herrens herlighed strålede om dem, og de blev grebet af stor frygt”. Da kom der en engel. Med bud direkte fra Gud. Da lyste Gud mørket op omkring dem. Fuldstændig overjordisk. Umuligt. Komplet overraskende. De lå ikke i bøn. De rakte ikke armene op mod himlen. De gjorde sig ikke fortjent til alt det strålelys. Nej. Uforberedt og ukaldet stod pludselig Guds engle for dem.

Se det for jer, og se, at det er, hvad kristendommen forkynder, at Gud er. Lysende op. I og om os. Ikke når vi vil, men når Han vil. Suverænt. Kommende til os med lys og englebud, med varsel om en glæde, der skal være for hele folket. For dig og mig. Til dig og mig. Fra Gud. Så sandt, som at Kristus – hans liv, død og forkyndelse – er en gave. Fra Gud til os.

Vi synger nr. 13 v. 1-2. Velkommen igen Guds engle små.

Englen lyste ind i hyrdernes mørke. Helt konkret. Ligesom fortællingerne om Kristus lyser ind i dit og mit mørke. I tvivlens mørke. For fjorten dage siden talte vi 3. søndag i advent om det mørke, tvivl er. For tvivl er ikke en interessanthe. Et udtryk for refleksion og dybsindighed. Tvivl er at være på bar bund. Nedsunket i mørke.

Tvívleus spørøsmåler er mange. Hvad er meningen? Er livet og alt, hvad der hænder mig, tilfældigt, ja, ligegyldigt? Hvorfor al den uretfærdighed? Har jeg fuldstændigt misforstået mit liv? Var mine valg forkerte? Er der et liv efter døden? Tvívl kommer i mange former. Undertiden tvívlér vi, så vi ikke engang tænker over det, men bærer tvívlén med os som en grundstemning – og synger som det mest naturlige salmer samtidig.

Det er til tvívléns mørke, tvívl i enhver forstand, at Gud sendte englebud. Til tvívléns mørke i hjertet sendte han sin søn, for at hans ord og ordene om ham i tusinder af år skal lyse hjerter op. Igen og igen. Ligesom juleevangeliet skal gentages til jul, skal også juleevangeliets kontekst her juledag gentages. Jul efter jul. For det er storslået, eviggyldigt og bringer juleevangeliet helt tæt på lige nu, nu, nu.

Lukas tilrettelagde sit evangelium og indledte det, så julekrybben fik en umisforståelig optakt. For Lukasevangeliet begynder ikke med Jesu fødsel. Den bliver først fortalt i kapitel 2. Forud er gået kapitel 1, der beretter først om Zakarias, Johannes Døbers far, og derpå Maria, Jesu mor.

Tre linjer nede i Lukas' evangelium skal vi høre, at Zakarias var en gammel from mand, der var gift med Elisabeth, og de var desværre barnløse. En dag, hvor Zakarias har tempeltjeneste, viser englen Gabriel sig for ham. *"Frygt ikke"*, siger Gabriel og fortsætter med noget i retninger af, *"din hustru Elisabeth, skal føde en søn, som skal blive til fryd og megen glæde, og han skal bane vejen for den frelser, som skal komme"*. Hvortil Zakarias siger: *"Hvordan kan jeg vide, det er sandt? Jeg er jo en gammel mand, og min hustru er højt oppe i årene"*. Vores tid er ikke den første, der nærer skepsis til engle med vinger og mirakler ud i det blå. Tyve linjer inde i Lukasevangeliet synger Zakarias sin skepsis ud, lige ind i en engels åbne ansigt: *"Hvordan kan jeg vide, det er sandt?"*. *"Jeg er jo gammel"*, argumenterer Zakarias, – *"og det er min hustru også"*. Gabriel tager ikke modstanden let. Vred bliver han. Så vred, at Zakarias bliver idømt tavshed, indtil hans søn er født, og han kan åbne munden og sige, at drengen skal kaldes Johannes.

Maria får som bekendt også besøg af Gabriel, også hun er fuld af tvívl, da han har leveret sit budskab om, at hun skal føde Guds søn. Hun siger: *"Hvordan skal det gå til, jeg har jo aldrig været sammen med en mand?"* Her bliver Gabriel

tilsyneladende ikke så ærgerlig, han nøjes med at føre Zakarias' hustru Elisabeth som vidne og sige, at hun jo er blevet gravid, selvom hun er gammel. "*Tag hen og se hende selv*", for som Gabriel effektivt afslutter: "*Intet er umuligt for Gud*".

Herefter følger juleevangeliet: "*Og det skete i de dage, at der udgik en befaling fra kejser Augustus*", hvorpå Gud satte to streger under, at intet, nej, intet er umuligt for Gud. Først efter fortællingerne om Zakarias og Marias tvivl sætter Lukas ind med juleevangeliet. Fortællingen om englen, der uventet lyser hyrdernes mørke op, hvorpå hyrderne blev som Zakarias og Maria grebet af "*stor frygt*". Men så gør hyrderne det modsatte af de to første. De protesterer ikke. Uden skepsis, uden protest går de hen til den stald, hvor Jesus ligger svøbt i en krybbe, og fortæller Maria og Josef, hvad englens har sunget for dem.

Hvad er det med de hyrder?

Der er for det første dette med hyrder, at de har en særlig betydning, især i Det Gamle Testamente. De viser vej. David, den store konge, var hyrde. Hyrde for får, inden han blev konge. Og siden hyrde for tyngede sjæle i de salmer i Det Gamle Testamente, som han har lagt navn til. For en hyrde er en, der viser vej, når der er fare. Finder vej. Går foran. Kristus kaldes også hyrde. Det kommer vi til i det kirkeår, der ligger foran os. Men her i begyndelsen af kirkeåret er det hyrderne på marken, som viser vej. Vej til Kristus, og vej ind i Lukasevangeliet.

Hvordan viser hyrderne vej? Ved at gøre noget andet end Zakarias og Maria. Selvom udgangspunktet er det samme: frygten. Englen kommer bragende, hvorpå frygten melder sig. "*De blev grebet af stor frygt*".

Vi synger nr. 13 v. 3-5. Velkommen igen Guds engle små

Lukas beskriver to måder at håndtere frygt på. Zakarias og Maria insisterer på afvisningen og fastholder deres tvivl. En tvivl, der er båret af det-kan-ikke-lade-sig-gøre. De fastholder tvivlen, som ikke bare er skælvende, men også næsten kontrollerende erfarings-insisterende. Jeg er for gammel, min kone er for gammel, eller jeg har ikke været sammen med en mand. Zakarias råber sin tvivl ud endda foran et alter. Hvorved Lukas allerede fra sit evangeliums første linjer afslører, at tvivlen bor i enhver. Også i dem, der ligner nogle, der ikke kunne finde på at tvivle. Ja selv dem, der står foran altre.

Søren Kierkegaard provokerede og provokerede mig i min ungdom i en sådan grad, at han blev hovedhjørneste i mit arbejde med teologien – og siden H.C. Andersen. Det var især hans beskrivelse af fortvivlelsen, jeg kredsede om. Hør: tvivl og fortvivlelse, hvor tæt de ligger på hinanden. Kierkegaards tese i ”Sygdommen til Døden” er, at vi som udgangspunkt er fortvivlede, også selvom vi ikke ved det. Hvorfor? Fordi vi vil selv. Bestemme, hvem vi er. Ja. Bestemme, hvad der rigtigt eller forkert. Ja. Ville Maria og Zakarias have sagt om sig selv, at de var fortvivlede? Nej! Men det var de, i kierkegaardsk forstand. Ikke tvivlere faktisk, men fortvivlede uden at vide det. Men de var fortvivlede alene ved den måde, de var i verden på. Hvilket afsløres i mødet med englen. I mødet med Gud. Dér stod han, bragende lysfuld kommende ud af himlen. Endda med et bud til Zakarias, som var opfyldelsen af alle hans drømme. Men se! Om han troede det. Nej. Det var for meget. For vildt. Overskridende al erfarings grænse. Fortvivlet var Zakarias, ville Kierkegaard sige.

Men, hvornår bliver man så tvivler? Åh, det er en dybere form for fortvivlelse, siger samme Kierkegaard. Det bliver man, når man har hørt om Kristus. Men ikke tror ham. Da kvalificeres din og min fortvivlelse. Bliver tvivl. Ja, ligefrem synd. Siger Kierkegaard. Og trækker hermed sandt og endegyldigt synden væk fra noget, vi gør, og viser, at synden bor i os, ulykkeligt, ikke som en handling, men som en tankegang, en selvforståelse.

For vi er så meget hjerne, kontrol og vil selv. Og det er smerteligt. At være syndig. At være (for)tvivler er tungt. Men almenmenneskeligt. Vi kan slet ikke lade være med at blive stående ved vores erfaring, det vi ved, kan lade sig gøre. Vi kan slet ikke lade være med at tvivle helt umiddelbart på det, vi forestiller os er umuligt. Derfor er tvivlen og dermed synden en ulykkelighed, der følger med i det menneskelige – og som Kristus er sendt for at afhjælpe. Vise os vejen ud af.

Tvivl og frygt er hver sin side af den samme mønt. Af tvivl følger frygt. Altid. Frygten for det, vi ikke kan mestre og magte. Derfor frygter vi også altid det himmelske. Den frygt kan håndteres på to måder. Enten ved at afvise Gud. Dybest set. Det gør vi umiddelbart. Selv Jesu mor gjorde det.

Men, man kan også gøre som hyrderne. De overgiver sig. Går med. Også åndelig talt. Går ikke imod. De følger englens anvisning. Hvad opnår de? At finde Kristus. Intet mindre. De frygtede, tvivlen lå på lur – men så overgav de sig i stedet. De greb, at for Gud er alt muligt. Hvad så de da? De så det, som engle i

solskinsklæder åbenbarer for os, når vi synger med. Går med. I stedet for imod. For sel! Da er Gud nær. På salmens tonestige. Evigheden lyser i og om os, når vi overgiver os og synger med engle. Synger om glæde, der skal være for hele folket. For dig og for mig.

Amen og glædelig jul

Opsamling inden efter kirkebønnen inden Den Apostolske Velsignelse:

”Da stod Herrens engel for dem, og Herrens herlighed strålede om dem.”
Komplet overraskende. På en kold, mørk mark. En gave fra Gud. Til os.

Oplever andre end hyrder for 2000 år siden det?

En enke fortalte mig for nylig, at hun havde en mærkelig oplevelse den nat, hun på sygehuset sad og vågede ved sin mands dødsleje. Hun gik et øjeblik ud af stuen og satte sig på den tomme hospitalsgang ved et lille bord. Som hun sad dér med udsigt til fodenden og sin mands nøgne fødder i den nøgne upersonlige, affolkede og stille hospitalsgang, blev hun uden varsel fyldt af en fylde, en fred, ja ligefrem en glæde, som kom fuldstændig bag på hende. Det øjeblik af fredfyldthed har hun tænkt på lige siden, mindet har løftet hende, når sorgen blev særlig tung.

Vores opgave denne jul, ja, hele året, er at lede den, der sidder i mørket, dødens og tvivlens skygge, hen til det håb, som Gud skænker, hvor og når Han vil – men som vi med sikkerhed finder i den forkyndelse, krybbebarnet bar med sig.

Kilde

Modtaget fra taler

Kildetype

Maskinskrevet manuskript

Tags

Første tekstrække, Juledag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/kathrine-lilleoers-praediken-juledag-2018>